

Ručení

Ustanovení § 147 odst. 3 insolvenčního zákona umožňuje členu statutárního orgánu insolvenčního navrhovatele zabránit vzniku svého ručitelského závazku za splnění náhrady škody nebo jiné újmy podle § 147 odst. 1 a 2 insolvenčního zákona jen tak, že bez zbytečného odkladu po podání insolvenčního návrhu informuje insolvenční soud o tom, že insolvenční návrh není podán důvodně, nebo o tom, že není naplněn některý z dalších předpokladů stanovených zákonem pro vydání rozhodnutí o úpadku. Není přitom rozhodné, který člen statutárního orgánu se na podání insolvenčního návrhu podílel; i kdyby insolvenční návrh jménem právnické osoby některý ze členů jeho statutárního orgánu nepodal, neručil by za splnění náhrady škody nebo jiné újmy způsobené zahájením insolvenčního řízení a opatřeními přijatými v jeho průběhu jen tehdy, kdyby ve stanovené lhůtě postupoval výše uvedeným způsobem.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky č.j. 29 Cdo 181/2020-660 ze dne 30.6.2022)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce Casta a. s., se sídlem v P., zastoupeného JUDr. O.D., advokátem, se sídlem v P., proti žalovanému R. Š., narozenému XY, bytem v XY, zastoupenému JUDr. J.O., advokátem, se sídlem v P., o zaplacení částky 20.000.000 Kč s příslušenstvím, vedené u Okresního soudu v Berouně pod sp. zn. 6 C 88/2015, o dovolání žalovaného proti rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 30. ledna 2019, č. j. 21 Co 305/2018-518, ve znění usnesení ze dne 18. dubna 2019, č. j. 21 Co 305/2018-532, tak, že dovolání se zamítá.

Z odůvodnění:

1. Okresní soud v Berouně rozsudkem ze dne 2. února 2018, č. j. 6 C 88/2015-416, uložil žalovanému (R. Š.) zaplatit žalobci (Casta a. s.) částku 20.000.000 Kč s příslušenstvím tvořeným zákonným úrokem z prodlení za dobu od 22. září 2009 do zaplacení (bod I. výroku), rozhodl o náhradě nákladů řízení (bod II. výroku) a uložil žalovanému zaplatit České republice - Okresnímu soudu v Berouně poměrnou část soudního poplatku ve výši 400.000 Kč (bod III. výroku).

2. Soud prvního stupně vyšel ve skutkové rovině zejména z toho, že:

[1] Dne 19. června 2009 uzavřel žalobce (jako budoucí prodávající) se společností MUROM a. s. (jako budoucím kupujícím) [dále též jen „společnost M“] smlouvu o smlouvě budoucí kupní (dále též jen „smlouva o smlouvě budoucí“). Touto smlouvou se žalobce zavázal, že obdrží-li ve lhůtě 40 dnů ode dne jejího podpisu od společnosti M písemnou výzvu, uzavře s ní do 14. srpna 2009 kupní smlouvu, jejímž předmětem bude převod vlastnického práva k (ve smlouvě blíže označeným) nemovitostem (dále jen „předmětné nemovitosti“), a to za kupní cenu ve výši 93.180.000 Kč (viz čl. II. body 1. a 2. smlouvy). V čl. II. bodu 4. smlouvy se smluvní strany dohodly, že nebude-li ve sjednané lhůtě žalobci doručena výzva k uzavření kupní smlouvy, práva a povinnosti smluvních stran ze smlouvy o smlouvě budoucí zaniknou.

[2] Společnost MSK CZ s. r. o. (dále též jen „společnost MSK“) podala u Krajského soudu v Českých Budějovicích (dále jen „insolvenční soud“) 25. června 2009 insolvenční návrh, kterým se domáhala zjištění úpadku žalobce a prohlášení konkursu na jeho majetek. Insolvenční návrh jménem

společnosti MSK podal žalovaný, který byl jejím jediným jednatelem i společníkem. Svou aktivní legitimaci k podání insolvenčního návrhu dovozoval insolvenční navrhovatel ze skutečnosti, že má vůči žalobci pohledávky v celkové výši 7.113.426,01 Kč. Jako další věřitele s pohledávkami za žalobcem v insolvenčním návrhu označil společnost COMMUNITAS s. r. o. (dále jen „společnost C“) a MBM-STAV, s. r. o. – organizační složka (šlo o odštěpný závod zahraniční právnické osoby – dále jen „společnost MBM“). Usnesením ze dne 25. června 2009, č. j. KSCB 26 INS 3908/2009-A-4, zveřejněným v insolvenčním rejstříku téhož dne, insolvenční soud oznámil zahájení insolvenčního řízení na majetek žalobce.

[3] Přípisem z 26. června 2009 informovala společnost MBM insolvenční soud, že za žalobcem neexistuje žádné pohledávky po splatnosti, neboť byly uhrazeny řádně a včas. Pohledávky insolvenčního navrhovatele a společnosti C žalobce odmítl uspokojit s tím, že takové pohledávky neexistují, nicméně na jejich případnou úhradu složil do notářské úschovy potřebné finanční prostředky (později Krajský soud v Brně rozsudkem ze dne 18. ledna 2011, č. j. 17 Cm 95/2009-73, vyhověl žalobě, kterou se žalobce vůči společnosti C domáhal určení, že sporné pohledávky této společnosti vůči žalobci neexistují).

[4] Společnost M podle smlouvy o smlouvě budoucí vyzvala 3. července 2009 žalobce k uzavření kupní smlouvy s tím, že se tak ovšem musí stát nejpozději do 14. srpna 2009.

[5] 10. července 2009 žalobce informoval společnost M, že vůči němu bylo zahájeno insolvenční řízení, nicméně i tak bude dle jeho názoru možné kupní smlouvu uzavřít, neboť činí veškeré kroky k zastavení probíhajícího řízení; současně požádal o posečkání do vyřešení situace.

[6] Přípisem z 13. července 2009 (doručeným 18. července 2009) žalobce informoval společnost MSK a žalovaného, že mu hrozí v souvislosti s dalším pokračováním insolvenčního řízení vznik škody ve výši nejméně 20.000.000 Kč, neboť má nejpozději do 14. srpna 2009 uzavřít kupní smlouvu se společností M na prodej předmětných nemovitostí. Oba adresáty proto žádá, aby učinili veškeré kroky směřující ke zpětvzetí insolvenčního návrhu a zastavení insolvenčního řízení.

[7] Společnost M dopisem z 15. července 2009 sdělila žalobci, že stanovený termín pro uzavření kupní smlouvy (do 14. srpna 2009) je pro ni konečný a vzhledem k investičním záměrům neměnný.

[8] Do insolvenčního řízení vedeného vůči žalobci přihlásilo své pohledávky celkem deset věřitelů, ke dni podání insolvenčního návrhu však byla splatná pouze jediná pohledávka (šlo o pohledávku společnosti REMIX spol. s r. o. ve výši 68.381,52 Kč splatnou dne 15. května 2007). Společnosti C a MSK své tvrzené pohledávky do insolvenčního řízení nepřihlásily.

[9] Žalovaný jako jediný společník společnosti MSK rozhodl, že ke dni 31. července 2009 se společnost zrušuje s likvidací a likvidátorem jmenoval Mgr. Martina Krtila. Uvedené skutečnosti byly zapsány do obchodního rejstříku 5. srpna 2009.

[10] Dopisem z 18. srpna 2009 sdělila společnost M žalobci, že s ohledem na uplynutí stanoveného termínu již nemá zájem o uzavření kupní smlouvy.

[11] Usnesením ze dne 4. září 2009, č. j. KSCB 26 INS 3908/2009-A-19, insolvenční soud odmítl insolvenční návrh, neboť společnost MSK ani přes výzvu insolvenčního soudu (realizovanou usnesením ze dne 21. srpna 2009) nedoplnila insolvenční návrh přihláškou své pohledávky.

[12] Podáním z 8. září 2009 vzal likvidátor společnosti MSK insolvenční návrh vůči žalobci zpět s tím, že po seznámení se s celou kauzou dospěl k názoru, že žalobce není předlužen; likvidátor v podání dále uvedl, že „možná zůstává sporné, zda žalobce má či nemá více věřitelů, nicméně mu toto bylo žalobcem vysvětleno“.

[13] Usnesením ze dne 16. září 2009, č. j. KSCB 26 INS 3908/2009-A-21, insolvenční soud zrušil usnesení ze dne 4. září 2009 (o odmítnutí insolvenčního návrhu) a insolvenční řízení pro zpětvzetí insolvenčního návrhu zastavil. Usnesení bylo doručeno žalobci dne 22. září 2009 a nabylo právní moci 8. října 2009.

[14] Žalobou ze dne 8. prosince 2009 (doručenou Městskému soudu v Praze dne 10. prosince 2009) se žalobce domáhal po žalovaném a společnosti MSK, aby mu společně a nerozdílně zaplatili částku ve výši 20.000.000 Kč s příslušenstvím. Společnost MSK měla žalobci způsobit podáním neoprávněného insolvenčního návrhu škodu v podobě ušlého zisku, který by žalobce získal prodejem předmětných nemovitostí společnosti M na základě smlouvy o smlouvě budoucí. Žalovaný podle tvrzení žalobce za splnění náhrady škody ručí (jako jednatel společnosti MSK) podle ustanovení § 147 odst. 3 zákona č. [182/2006](#) Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona). Usnesením ze dne 22. června 2011, č. j. 11 Cm 230/2009-65, Městský soud v Praze vyloučil nárok žalobce vůči žalovanému k samostatnému projednání. Usnesením ze dne 1. prosince 2014, č. j. Ncp 543/2014-183, Vrchní soud v Praze rozhodl, že k projednání a rozhodnutí (vyloučené) věci jsou v prvním stupni věcně příslušné okresní soudy a věc proto po právní moci tohoto usnesení postoupil k dalšímu řízení Okresnímu soudu v Berouně.

[15] Pohledávku ve výši 20.000.000 Kč z titulu náhrady škody podle § 147 odst. 1 insolvenčního zákona žalobce přihlásil rovněž do insolvenčního řízení vedeného na majetek společnosti MSK (u Městského soudu v Praze pod sp. zn. MSPH 89 INS 6195/2009). Insolvenční správce dlužníka sice přihlášenou pohledávku popřela co pravosti, Městský soud v Praze však rozsudkem ze dne 1. října 2012, č. j. 89 ICm 273/2010-84, určil, že pohledávka žalobce je po právu. Vyšel přitom (mimo jiné) ze závěrů znaleckého posudku č. 3640-150/12 zpracovaného znalcem Ing. Janem Benešem, kterým byla stanovena obvyklá (tržní) cena předmětných nemovitostí ke dni 14. srpna 2009 na částku 70.000.000 Kč, a uzavřel, že žalobci byla podáním insolvenčního návrhu na jeho osobu způsobena škoda odpovídající rozdílu mezi zjištěnou obvyklou cenou a částkou, za níž měly být předmětné nemovitosti prodány, kdyby byla v souladu se smlouvou o smlouvě budoucí uzavřena kupní smlouva mezi žalobcem a společností M. K tomu ovšem nedošlo, neboť ke dni 14. srpna 2009 trvaly účinky zahájení insolvenčního řízení na majetek žalobce a žalobce proto nemohl s předmětnými nemovitostmi disponovat.

3. Na takto ustaveném základě soud prvního stupně – odkazuje (mimo jiné) na ustanovení § 3, § 97, § 101 odst. 1, § 105, § 111 odst. 1 a § 147 insolvenčního zákona (v rozhodném znění) – dospěl k následujícím závěrům:

[1] Žalobce podal žalobu včas, tj. ve lhůtě kratší tří měsíců ode dne, kdy mu bylo doručeno usnesení ze dne 4. září 2009, jímž insolvenční soud zastavil insolvenční řízení žalobce (§ 147 odst. 4 insolvenčního zákona).

[2] Žalobce byl od okamžiku zveřejnění insolvenčního návrhu v insolvenčním rejstříku omezen v nakládání s majetkovou podstatou (tedy i s předmětnými nemovitostmi) podle § 111 insolvenčního zákona a nebyl proto oprávněn uzavřít kupní smlouvu se společností M ve sjednané lhůtě. Společnost M z uvedeného důvodu ztratila zájem o uzavření smlouvy a prostředky vyčleněné na koupi předmětných nemovitostí použila na jiný projekt.

[3] Tím, že nedošlo k prodeji předmětných nemovitostí podle smlouvy o smlouvě budoucí, vznikla žalobci škoda spočívající v ušlém zisku ve smyslu § 379 ve spojení s § 757 zákona č. [513/1991](#) Sb., obchodního zákoníku (dále jen „obch. zák.“), ve výši 23.180.000 Kč, tj. ve výši rozdílu mezi částkou dohodnutou ve smlouvě o smlouvě budoucí (93.180.000 Kč) a hodnotou, kterou měly předmětné nemovitosti ke dni 14. srpna 2009 (dle znaleckého posudku Ing. Jana Beneše šlo o částku 70.000.000 Kč); o tento rozdíl se majetek žalobce nezvětšil, přestože to bylo možné s ohledem na výzvu

společnosti M k uzavření kupní smlouvy očekávat v případě, že by nebyl žalobce omezen v možnosti nakládat se svým majetkem v důsledku zahájení insolvenčního řízení. Žalobci se přitom ani v následujícím období (po zastavení insolvenčního řízení) nepodařilo prodat předmětné nemovitosti za částku dohodnutou ve smlouvě o smlouvě budoucí, když v tomto období došlo v důsledku změny podnikatelského klimatu ke snížení obvyklé ceny předmětných nemovitostí.

[4] Za vznik škody odpovídá společnost MSK, která podala insolvenční návrh, aniž by byly splněny podmínky pro zjištění úpadku žalobce, neboť ten nebyl v platební neschopnosti ani nebyl předlužen (§ 3 insolvenčního zákona). Insolvenční návrh byl podán neoprávněně, pouze s cílem donutit žalobce k zaplacení sporné pohledávky insolvenčního navrhovatele.

[5] Přestože žalovaný, který jako jednatel společnosti MSK podal jejím jménem insolvenční návrh, věděl, že návrh je neoprávněný, neučinil ničeho k zabránění vzniku možné škody, místo toho rozhodl jako jediný společník o zrušení společnosti MSK s likvidací a jmenoval jejího likvidátora, čímž „celou situaci zkomplikoval“. Na likvidátora tak sice přešla podle § 72 obch. zák. působnost statutárního orgánu společnosti, nicméně pouze v rozsahu směřujícím k její likvidaci; žalovaný se tím nezbavil svých jednatelských práv a povinností, přičemž nereagoval-li následně na výzvu insolvenčního soudu k doplnění insolvenčního návrhu o přihlášku pohledávky, přestože mu v tom nebránila žádná okolnost, zavinil, že insolvenční soud insolvenční návrh odmítl. Ke zrušení tohoto usnesení a k zastavení insolvenčního řízení posléze došlo jen proto, že likvidátor společnosti MSK vzal insolvenční návrh zpět.

[6] Vzhledem k tomu, že insolvenční návrh byl odmítnut a insolvenční řízení následně zastaveno, má žalobce vůči společnosti MSK podle § 147 odst. 1 právo na náhradu škody způsobené podáním neoprávněného insolvenčního návrhu. Žalovaný jako statutární orgán společnosti ručí za splnění náhrady škody podle § 147 odst. 3 insolvenčního zákona, neboť neučinil ničeho, aby vzniku škody zabránil.

4. Krajský soud v Praze k odvolání žalovaného v záhlaví označeným rozsudkem (ve znění opravného usnesení) potvrdil rozsudek soudu prvního stupně v bodech I. a II. výroku (první výrok), změnil jej v bodě III. výroku tak, že žalovaný je povinen zaplatit na soudním poplatku částku 8.000 Kč (druhý výrok) a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení (třetí výrok).

5. Odvolací soud se ztotožnil se skutkovými i právními závěry soudu prvního stupně, v podrobnostech odkázal na odůvodnění přezkoumávaného rozsudku a k jednotlivým odvolacím námitkám žalovaného doplnil (zejména) následující:

[1] Skutkový závěr soudu prvního stupně o nedůvodnosti insolvenčního návrhu má oproti mínění žalovaného oporu v provedeném dokazování, přičemž soud prvního stupně především na základě obsahu insolvenčního spisu (ale též ve spojení s ostatními provedenými důkazy) dospěl ke správnému závěru, podle kterého žalobce nebyl ani v platební neschopnosti, ani nebyl předlužen.

[2] Kdyby insolvenční řízení nebylo zastaveno pro zpětvzetí insolvenčního návrhu, skončilo by odmítnutím insolvenčního návrhu, neboť i přes výzvu insolvenčního soudu společnost MSK nedoplnila insolvenční návrh o přihlášku pohledávky. Již z této skutečnosti jednoznačně plyne zavinění žalovaného jako jednatele společnosti MSK.

[3] Žalovaný jako jednatel insolvenčního navrhovatele ručí za splnění náhrady škody. Ručitelského závazku by se mohl zprostit jen tehdy, jestliže by prokázal, že bez zbytečného odkladu po podání insolvenčního návrhu informoval insolvenční soud o tom, že insolvenční návrh není podán důvodně, nebo o tom, že není splněn některý z dalších předpokladů stanovených zákonem pro vydání rozhodnutí o úpadku. Nic takového ovšem žalovaný neučinil (v řízení to ani netvrdil).

[4] Přestože žalovaný nebyl účastníkem incidenčního sporu o určení pravosti pohledávky, kterou žalobce přihlásil v insolvenčním řízení vedeném na majetek společnosti MSK, nelze přehlédnout, že také v tomto řízení bylo určeno, že pohledávka žalobce z titulu náhrady škody je po právu.

[5] Námitka, že žalobce se nijak nesnažil o uzavření kupní smlouvy se společností M, je účelová. Žalobce činil veškeré možné kroky pro to, aby insolvenční řízení bylo ukončeno, dokonce složil do notářské úschovy částku, z níž by bylo možné uhradit společnosti MSK její pohledávku, jestliže by se prokázalo, že je oprávněná.

6. Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalovaný dovolání, jehož přípustnost vymezuje (poměřováno obsahem odvolání) ve smyslu ustanovení § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“), argumentem, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného práva, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena. Dovolatel namítá, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (dovolací důvod dle § 241a odst. 1 o. s. ř.), a požaduje, aby Nejvyšší soud rozhodnutí odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

7. Dovolatel odvolacímu soudu především vytýká, že dospěl k nesprávnému závěru, podle kterého osoba ve funkci statutárního orgánu právnické osoby ručí podle § 147 odst. 3 insolvenčního zákona za splnění náhrady škody bez zřetele k tomu, zda „zavinila naplnění předpokladů pro vznik odpovědnosti právnické osoby v pozici insolvenčního navrhovatele za škodu z titulu neúspěšně podaného insolvenčního návrhu“. Odvolací soud podle něj zcela pominul, že podle výsledků provedeného dokazování měl žalovaný v době podání insolvenčního návrhu informace o existenci více věřitelů s pohledávkami za žalobcem, přinejmenším u společnosti C a MSK šlo přitom o pohledávky po splatnosti. Žalovaný rovněž „neměl podíl“ na zpětvzetí insolvenčního návrhu, které nakonec vedlo k zastavení insolvenčního řízení. Závěr odvolacího soudu o vzniku ručení žalovaného podle § 147 odst. 3 insolvenčního zákona není podložen odkazem na žádné konkrétní protiprávní jednání dovolatele, kterým by dovolatel alespoň ve formě nedbalosti zavinil procesní neúspěch insolvenčního návrhu.

8. Absence zavinění za výsledek insolvenčního řízení je dle mínění dovolatele zřejmá i z toho, že v řízení nebylo prokázáno nic, z čeho by bylo možné usuzovat na vědomost dovolatele o neoprávněnosti podání insolvenčního návrhu vůči žalobci, případně kdy a jak měl dovolatel zjistit, že insolvenční návrh není oprávněný. Existence zavinění na straně osoby vykonávající funkci statutárního orgánu právnické osoby, která podala insolvenční návrh, za její procesní neúspěch je přitom podle dovolatele nezbytným předpokladem pro vznik závazku z titulu ručení podle § 147 odst. 3 insolvenčního zákona. Ručitelství závazek statutárního orgánu nevzniká „jako objektivní skutečnost“ v okamžiku naplnění zákonných předpokladů pro vznik odpovědnosti právnické osoby coby insolvenčního navrhovatele.

9. Dovolatel nesouhlasí ani se závěrem odvolacího soudu, podle kterého za vzniklou škodu odpovídá společnost MSK. V řízení totiž podle něj bylo prokázáno, že příčinou neuzavření kupní smlouvy mezi žalobcem a společností M nebylo jednání insolvenčního navrhovatele, ale stalo se tak „i úmyslným jednáním žalobce tím, že žalobce v pozici budoucího prodávajícího nesplnil podmínky pro právní vymahatelnost závazků ze smlouvy o budoucí kupní smlouvě“. Podle dovolatele se z obsahu smlouvy o smlouvě budoucí (zejména z jejího čl. II. bodu 4.) podává, že výzvu k uzavření kupní smlouvy se zavázaly učinit obě smluvní strany, tedy jak budoucí kupující (společnost M), tak budoucí prodávající (žalobce). Z toho plyne, že mezi stranami smlouvy „zřejmě nebyl oboustranný zájem na uzavření kupní smlouvy a že přinejmenším na straně žalobce nebyl úmysl kupní smlouvu podepsat“. Naplnění „odkládací podmínky pro uzavření kupní smlouvy“ žalobcem nebylo v řízení tvrzeno ani prokázáno.

10. Žalobce ve vyjádření navrhuje dovolání odmítnout jako nepřípustné, případně zamítnout s tím, že

rozhodnutí odvolacího soudu je věcně správné. Především zdůrazňuje, že uplatněná dovolací argumentace vychází z odlišného skutkového stavu než toho, jenž byl zjištěn soudy nižších stupňů. V řízení bylo prokázáno jak zavinění žalovaného na procesním neúspěchu insolvenčního navrhovatele, tak splnění dohodnutých podmínek pro uzavření kupní smlouvy na prodej předmětných nemovitostí (doručení výzvy společnosti M k uzavření kupní smlouvy žalobci). V této souvislosti poukazuje též na znění čl. II. bodu 1. smlouvy o smlouvě budoucí, ve kterém bylo výslovně ujednáno, že učinit výzvu k uzavření kupní smlouvy je „výhradním právem budoucího kupujícího“. Na toto ustanovení ostatně odkazuje i dovolatelem zmiňovaný čl. II. bod 4 smlouvy o smlouvě budoucí, který soudy nižších stupňů vyložily správně.

11. Za správné považuje žalobce i řešení dovolatelem předestřené právní otázky. Podstatou institutu ručení (ať už jde o ručení smluvní nebo zákonné) je, že u ručitele není zkoumáno zavinění ani podíl ručitele na jednání hlavního dlužníka. Dovolatel si byl (či alespoň měl být) vědom, že když 1/ se dobrovolně stal členem statutárního orgánu společnosti MSK, 2/ podal jejím jménem insolvenční návrh na žalobce a 3/ následně rozhodl jako jediný společník o likvidaci společnosti a jmenování jejího likvidátora, že na sebe přebírá také „zákonné povinnosti ručitele“. Ustanovení § 147 odst. 3 insolvenčního zákona umožňuje ručiteli zprostit se své zákonné povinnosti pouze tehdy, jestliže bez zbytečného odkladu po podání insolvenčního návrhu informuje insolvenční soud, že insolvenční návrh není podán důvodně, nebo že není naplněn některý z dalších předpokladů stanovených zákonem pro vydání rozhodnutí o úpadku. Žalovaný tak ale nepostupoval.

12. S přihlédnutím k době vydání napadeného rozhodnutí je pro dovolací řízení rozhodný občanský soudní řád v aktuálním znění (srov. bod 2, části první, článku II zákona č. [296/2017](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. [292/2013](#) Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony).

13. Nejvyšší soud se nejprve zabýval přípustností podaného dovolání. V projednávané věci mohlo být dovolání žalovaného, pro něž neplatí žádné z omezení přípustnosti vypočtených v § 238 o. s. ř., přípustné jen podle § 237 o. s. ř.

14. Dovolání není přípustné k řešení otázky odpovědnosti společnosti MSK (insolvenčního navrhovatele) za škodu vzniklou zahájením insolvenčního řízení, když dovolatel při její formulaci vychází ze skutkového stavu odlišného od skutkového stavu zjištěného provedeným dokazováním soudy nižších stupňů. I při zkoumání přípustnosti dovolání totiž nelze pominout, že (kdyby dovolání bylo připuštěno) při úvaze, zda právní posouzení věci odvolacím soudem je ve smyslu ustanovení § 241a odst. 1 o. s. ř. správné, vychází dovolací soud ze skutkových závěrů odvolacího soudu a nikoli z těch skutkových závěrů, které v dovolání na podporu svých právních argumentů (případně) nejprve zformuluje sám dovolatel. Srov. shodně např. důvody rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 27. října 2004, sp. zn. 29 Odo 268/2003, uveřejněného pod číslem 19/2006 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 19/2006“), a rozsudku velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 9. října 2013, sp. zn. 31 Cdo 3881/2009, uveřejněného pod číslem 10/2014 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 10/2014“).

15. Nesprávné právní posouzení věci odvolacím soudem co do závěru, že společnost MSK odpovídá žalobci za škodu vzniklou podáním neoprávněného insolvenčního návrhu, vymezuje dovolatel z toho, že skutečnou příčinou neuzavření kupní smlouvy mezi žalobcem a společností M bylo úmyslné jednání žalobce, který nevyužil práva vyzvat (stejně jako tak učinila společnost M) druhou smluvní stranu k uzavření kupní smlouvy. Tuto polemiku však zakládá (jak přiléhavě namítá žalobce ve vyjádření k dovolání) na skutkových závěrech, na kterých rozhodnutí odvolacího soudu nespočívá a které pro potřebu svých odlišných právních závěrů v dovolání (v rozporu s R 19/2006 a s R 10/2014) sám formuluje. Soudy obou stupňů totiž shodně vyšly z toho, že podle smlouvy o smlouvě budoucí mohl ve sjednané lhůtě učinit výzvu k uzavření kupní smlouvy pouze budoucí kupující (společnost

M), což se také stalo.

16. Dovolání naopak Nejvyšší soud shledává přípustným podle § 237 o. s. ř. k řešení otázky týkající se výkladu ustanovení § 147 odst. 3 insolvenčního zákona; potud se Nejvyšší soud věci v daných souvislostech dosud nezabýval.

17. Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), nejsou dovoláním namítány a ze spisu se nepodávají, Nejvyšší soud se proto - v hranicích právní otázky vymezené dovoláním - zabýval tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelem, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

18. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

19. Podle ustanovení § 147 insolvenčního zákona platí, že jestliže řízení o insolvenčním návrhu věřitele bylo zastaveno nebo insolvenční návrh byl odmítnut vinou insolvenčního navrhovatele, má dlužník nebo jiný dlužníkův věřitel proti insolvenčnímu navrhovateli právo na náhradu škody nebo jiné újmy, která mu vznikla zahájením insolvenčního řízení a opatřeními přijatými v jeho průběhu. Jde-li o odpovědnost vůči dlužníku, má se v pochybnostech za to, že insolvenční navrhovatel zastavení insolvenčního řízení nebo odmítnutí insolvenčního návrhu zavinil (odstavec 1). Právo na náhradu škody nebo jiné újmy podle odstavce 1 má dlužník nebo jiný dlužníkův věřitel také tehdy, byl-li insolvenční návrh zamítnut; to neplatí, jestliže insolvenční návrh byl zamítnut proto, že dlužník po jeho podání splnil závazky, které osvědčovaly jeho úpadek, nebo proto, že se s věřiteli dohodl na jiném způsobu plnění těchto závazků, anebo z důvodu uvedeného v § 143 odst. 3 (odstavec 2). Je-li insolvenčním navrhovatelem právnická osoba, ručí za splnění náhrady škody nebo jiné újmy podle odstavců 1 a 2 společně a nerozdílně členové jeho statutárního orgánu, ledaže prokáží, že bez zbytečného odkladu po podání insolvenčního návrhu informovali insolvenční soud o tom, že insolvenční návrh není podán důvodně, nebo o tom, že není splněn některý z dalších předpokladů stanovených zákonem pro vydání rozhodnutí o úpadku (odstavec 3).

20. V této podobě bylo citované ustanovení účinné do 31. října 2012. S ohledem na datum podání insolvenčního návrhu společností MSK (25. června 2009) a datum vydání usnesení insolvenčního soudu o odmítnutí insolvenčního návrhu (4. září 2009) i o zastavení insolvenčního řízení (16. září 2009) jde o znění rozhodné pro posouzení projednávané věci [srov. článek II zákona č. [334/2012](#) Sb., kterým se mění zákon č. [182/2006](#) Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů]. Budiž dodáno, že ustanovení § 147 odst. 3 insolvenčního zákona nedoznalo změny po celou dobu účinnosti insolvenčního zákona.

21. Nejvyšší soud v první řadě předesílá, že jeho judikatura je při výkladu ustanovení § 147 insolvenčního zákona ustálena v závěrech, podle kterých:

[1] Ustanovení § 147 odst. 1 insolvenčního zákona koncipuje odpovědnost věřitele (insolvenčního navrhovatele) za škodu nebo jinou újmu vzniklou zahájením insolvenčního řízení a opatřeními přijatými v jeho průběhu pro případ, že řízení o insolvenčním návrhu bylo zastaveno nebo insolvenční návrh byl odmítnut jeho „vinou“. Týž předpoklad „viny“ věřitele (insolvenčního navrhovatele) plyne z ustanovení § 147 odst. 2 insolvenčního zákona při zamítnutí insolvenčního návrhu (prostřednictvím odkazu na odstavec 1). V případech uvedených v § 147 odst. 1 a 2 insolvenčního zákona jde o obecnou občanskoprávní odpovědnost za škodu založenou na presumpci zavinění.

Srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. července 2012, sen. zn. 29 NSČR 15/2010, uveřejněné pod číslem 10/2013 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. června 2015, sp. zn. 29 Cdo 1962/2013, uveřejněný pod číslem 22/2016 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 22/2016“), rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. listopadu 2019, sp. zn. 29 Cdo 4804/2017, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. února 2020, sp. zn. 29 Cdo 373/2018.

[2] Základním předpokladem odpovědnosti věřitele – insolvenčního navrhovatele za škodu nebo jinou újmu vzniklou podáním insolvenčního návrhu podle § 147 odst. 1 a 2 insolvenčního zákona je rozhodnutí insolvenčního soudu o zastavení insolvenčního řízení, o odmítnutí insolvenčního návrhu nebo o zamítnutí insolvenčního návrhu (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. července 2019, sp. zn. 29 Cdo 1726/2019). Jinými slovy řečeno, byl-li podán insolvenční návrh, který byl zamítnut, odmítnut nebo insolvenční řízení o takovém návrhu bylo zastaveno, nastupuje v případě splnění dalších předpokladů odpovědnost insolvenčního navrhovatele za škodu či jinou újmu způsobenou insolvenčním řízením či opatřeními přijatými v jeho průběhu (srov. rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 373/2018).

[3] Jestliže insolvenční navrhovatel vezme insolvenční návrh zpět z jiného důvodu než proto, že dlužník tvrzené pohledávky (jež osvědčují aktivní legitimaci insolvenčního navrhovatele či mnohost věřitelů) splnil (či jinak způsobil jejich zánik), pak tím zavinil zastavení insolvenčního řízení a odpovídá za škodu způsobenou podáním insolvenčního návrhu a opatřeními přijatými v průběhu insolvenčního řízení (srov. opět rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 373/2018).

22. Ve vztahu k ručení (v obecné rovině) Nejvyšší soud ve své rozhodovací činnosti dále opakovaně vysvětlil, že institut ručení patří mezi specifické právní prostředky – zajišťovací instituty, které směřují k dosažení uspokojení, popřípadě alespoň k usnadnění uspokojení věřitele. Obecným cílem a funkcí právních prostředků zajištění závazků je „zlepšení“ postavení věřitele vůči jeho dlužníku zejména tím, že mu poskytují další zdroj pro uspokojení (tzv. náhradního dlužníka), nebude-li zajištěná pohledávka řádně a včas splněna dlužníkem. Ručení má – obdobně jako další právní prostředky zajištění závazků – akcesorickou a subsidiární povahu. Subsidiarita ručení vyjadřuje, že jde o podpůrný zdroj uspokojení zajištěné pohledávky, který se uplatní jen tehdy, jestliže pohledávka nebyla dlužníkem dobrovolně splněna a ani nezanikla jiným způsobem. Akcesorickým je ručení zejména proto, že vzniká pouze tehdy, vznikla-li platně také pohledávka, k jejímuž zajištění má sloužit, a že dochází k jeho zániku, zanikla-li zajištěná pohledávka. Ručení má kromě zajišťovací také uhrazovací funkci, která po splatnosti zajištěné pohledávky vytváří zdroj uspokojení pohledávky věřitele v případě, že hlavní závazek nebude včas nebo řádně splněn (srov. např. důvody rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 26. února 2015, sp. zn. 21 Cdo 919/2014, uveřejněného pod číslem 76/2015 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek).

23. Dovolatel v projednávané věci argumentoval ve prospěchu závěru, že osoba zastávající funkci statutárního orgánu právnické osoby (insolvenčního navrhovatele) ručí ve smyslu § 147 odst. 3 insolvenčního zákona za splnění náhrady škody pouze tehdy, zavinila-li naplnění předpokladů pro vznik odpovědnosti právnické osoby za škodu vzniklou podáním neúspěšného insolvenčního návrhu. Takový závěr se však z citovaného ustanovení oproti očekávání dovolatele nepodává.

24. Jak je zřejmé z výše citovaného ustanovení, zákonné ručení člena statutárního orgánu podle § 147 odst. 3 insolvenčního zákona může vzniknout jen tehdy, budou-li splněny předpoklady odpovědnosti insolvenčního navrhovatele za škodu nebo jinou újmu vzniklou podáním insolvenčního návrhu podle § 147 odst. 1 a 2 insolvenčního zákona [1/ rozhodnutí insolvenčního soudu o zastavení insolvenčního řízení, o odmítnutí insolvenčního návrhu nebo o zamítnutí insolvenčního návrhu, 2/ vznik škody nebo jiné újmy jako důsledek podání insolvenčního návrhu nebo opatření přijatých v průběhu insolvenčního řízení a 3/ zavinění insolvenčního navrhovatele na tom, že řízení o jeho

insolvenčním návrhu bylo zastaveno, insolvenční návrh byl zamítnut nebo odmítnut (s výjimkou stanovenou v § 147 odst. 2 věty za středníkem insolvenčního zákona)]. Jinak řečeno, i pro vznik zákonného ručení podle § 147 odst. 1 a 2 insolvenčního zákona je nezbytné, aby existovala pohledávka, k jejímuž zajištění bude ručení člena statutárního orgánu sloužit.

25. Z výše řečeného ovšem ještě neplyne, že pro vznik samotného ručení podle ustanovení § 147 odst. 3 insolvenčního zákona je též nezbytné, aby se každý člen statutárního orgánu podílel na naplnění předpokladů pro vznik odpovědnosti právnické osoby, jejímž jménem jedná, za škodu způsobenou podáním neúspěšného insolvenčního návrhu. Zavinění konkrétního člena statutárního orgánu na výsledku insolvenčního řízení (na tom, že řízení o insolvenčním návrhu právnické osoby bylo zastaveno, insolvenční návrh byl zamítnut nebo odmítnut) nevyžaduje – jako předpoklad vzniku ručení podle § 147 odst. 3 insolvenčního zákona – insolvenční zákon a takový požadavek neplyne ani z obecné povahy ručitelského závazku.

26. Ustanovení § 147 odst. 3 insolvenčního zákona umožňuje (jak správně vystihl žalobce ve vyjádření k podanému dovolání) členu statutárního orgánu insolvenčního navrhovatele zabránit vzniku svého ručitelského závazku za splnění náhrady škody nebo jiné újmy podle § 147 odst. 1 a 2 insolvenčního zákona jen tak, že bez zbytečného odkladu po podání insolvenčního návrhu informuje insolvenční soud o tom, že insolvenční návrh není podán důvodně, nebo o tom, že není naplněn některý z dalších předpokladů stanovených zákonem pro vydání rozhodnutí o úpadku. Není přitom rozhodné, který člen statutárního orgánu se na podání insolvenčního návrhu podílel; i kdyby insolvenční návrh jménem právnické osoby některý ze členů jeho statutárního orgánu nepodal, neručil by za splnění náhrady škody nebo jiné újmy způsobené zahájením insolvenčního řízení a opatřeními přijatými v jeho průběhu jen tehdy, kdyby ve stanovené lhůtě postupoval výše uvedeným způsobem.

27. Stejně tak nemůže mít vliv na existenci ručitelského závazku člena statutárního orgánu podle § 147 odst. 3 insolvenčního zákona (jeho vznik či další trvání) ani dovolatelem namítaná skutečnost, že v době po podání insolvenčního návrhu bylo (na základě rozhodnutí dovolatele jako jediného společníka) rozhodnuto o likvidaci insolvenčního navrhovatele a jmenování jeho likvidátora. Představa dovolatele, že se uvedeným způsobem zprostil ručitelského závazku, je zjevně nepřijatelná a odporuje výslovnému znění uvedeného ustanovení, které upravuje výjimky z pravidla, podle něhož vzniká ručitelský závazek.

28. Jelikož se dovolateli prostřednictvím uplatněného dovolacího důvodu nepodařilo zpochybnit správnost rozhodnutí odvolacího soudu, Nejvyšší soud dovolání jako nedůvodné zamítl [§ 243d písm. a) o. s. ř.].

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Majetková podstata \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhrada škody \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odpovědnost státu za újmu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předběžné opatření](#)
- [Valná hromada \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Pracovní doba](#)
- [Exekuce](#)

- [Důkazní břemeno](#)
- [Dokazování, neúčinnost právního jednání](#)
- [Katastr nemovitostí](#)
- [Náhrada za ztrátu na výděлку \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)